

КОРПОРАТИВНИЙ ТАЙМ МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНА НАУКОВА КОНЦЕПЦІЯ

О. В. ЗАГОРОДНЮК, кандидат економічних наук

М. О. ГОМЕНЮК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

У статті розглядаються актуальні підходи до визначення сутності понять «тайм менеджмент» та «корпоративний тайм менеджмент». Запропоновано авторське розуміння поняття «корпоративний тайм менеджмент».

***Ключові слова:** тайм менеджмент, time management, корпоративний тайм менеджмент, процес організації тайм менеджменту*

Потреба у корпоративному тайм менеджменті для вітчизняних підприємств залишається актуальною з урахуванням наявних та потенційних загроз і викликів сучасного економічного середовища. По-перше, більшість вітчизняних підприємств не мають власного досвіду формування корпоративного тайм менеджменту як і корпоративної культури загалом. По-друге, дохід на одного працівника (Revenue Per Employee [1]) в Україні набуває значень нижчих від європейських та світових, що доповнюється суперечливою динамікою доходу на одного працівника за всіма видами економічної діяльності: 2013 р. – 32 558 дол США, 2014 р. – 26 948 дол США, 2015 р. – 18 954 дол США, 2016 р. – 20 023 дол США, 2017 р. – 24 224 дол США, 2018 р. – 26 349 дол США, 2019 р. – 29 538 дол США [2].

Таким чином, продуктивність праці в українській економіці у 2019 р. становила лише 90,1 % від рівня 2013 р., що свідчить про недостатню інтенсивність відновлення економічного зростання протягом останніх років та неможливість забезпечити докризовий стан економічної продуктивності. Критичний стан динаміки продуктивності праці характерний для тимчасового розміщування й організації харчування, переробної промисловості, інформація та телекомунікації, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, оптової та роздрібною торгівлі тощо. Для підприємств за даними видами економічної діяльності та багатьох інших актуальним є впровадження корпоративного тайм менеджменту, що потенційно зменшить витрати часу та збільшить продуктивність праці. По-третє, викликом для формування чи удосконалення корпоративного тайм менеджменту є пандемія COVID-19, яка змінила формат економічної діяльності та зробила необхідним застосувати технології дистанційної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепції тайм-менеджменту (time management) започаткувалися у західній економічній думці та набули

широкого застосування у практиці корпорацій США та країн Європи з акцентуванням уваги на особистісному тайм менеджменту. Слаессенс Б., ван Еерде В., Рутте Ч. Г. та Рое Р. на основі огляду 32 наукових праць, присвячених тайм менеджменту у 1982–2004 рр. прийшли висновку, що «тайм менеджмент – це поведінка, спрямована на ефективне використання часу під час виконання певної цілеспрямованої діяльності» [3, с. 262]. Вітчизняна економічна думка перейняла тенденції Заходу у підходах до розуміння тайм менеджменту, проте останніми роками активізувалася публікаційна активність за напрямом «корпоративний тайм менеджмент»: Л. Л. Калініченко та А. О. Гаврилова дослідили особливості впровадження тайм-менеджменту на підприємстві [4]; Л. Д. Водянка, С. І. Тодорюк, А. Г. Карп – значення тайм менеджменту у системі управління часом персоналу підприємства [5]; Н. М. Буняк, Т. Ю. Примак та О. В. Васильчук – підвищення ефективності діяльності підприємства за допомогою тайм менеджменту [6, 7], Г. І. Писаревська – розробила систему тайм менеджменту підприємства [8]; О. О. Крикун – обґрунтувала стратегії тайм менеджменту підприємства та особливості їх реалізації [9]; структурно-логічна модель впровадження положень тайм-менеджменту до системи управління підприємством запропонована О. В. Хитрою [10].

Методика досліджень. Основоположні засади економічної науки загалом, досягнення окремих іноземних та вітчизняних наукових шкіл становлять базу для дослідження сутності корпоративного тайм менеджменту.

Результати досліджень. У сучасних вітчизняних наукових публікаціях поняття «корпоративний тайм менеджмент» не зайшло належного поширення, проте науковий інтерес вітчизняні науковці проявляють до дослідження сутності та теоретико-методологічного забезпечення тайм менеджменту (табл. 1).

Табл. 1. Актуальні підходи до визначення сутності поняття «тайм менеджмент»

Автор, рік	Визначення
Н. М. Крукевич (2014)	технологію ¹ організації ² та планування ³ часу, яка базується на ефективності ⁴ та продуктивності для забезпечення розвитку діяльності підприємств ⁵ , відповідно до стратегічного управління та на основі використання таких бізнес-індикаторів: час (як економічний ресурс); ресурсний потенціал (фінансовий, трудовий та ін.); інформація (зовнішня, внутрішня) [11, с. 122]
Г. І. Писаревська (2016)	сукупність технологій ¹ планування ³ та організації ² часу, які людина ⁶ застосовує самостійно для підвищення ефективності ⁴ його використання, а також для підвищення якості завдань, що виконуються під час роботи [8, с. 149]
Т. В. Лазоренко, Ю. О. Дідченко, Є. Д. Михайлова (2017)	методика ⁷ , за допомогою якої можна досягти значних результатів ⁸ у кар'єрі шляхом правильного градування поставлених задач, розстановці пріоритетів ⁹ щодо намічених справ, привласнюючи таким чином кожній із них свій рівень важливості [12, с. 632]

Продовження таблиці 1

<p>Н.М. Буняк (2018)</p>	<p>сукупність різноманітних технологій¹ планування³, розподілу та використання часу для підвищення власної ефективності⁴, досягнення поставлених цілей¹⁰. Іншими словами тайм-менеджмент – це сукупність різноманітних технологій щодо встановлення цілей та їх досягнення, розвитку навиків самоконтролю, раціонального використання особистого та робочого часу, залучення всіх доступних його резервів [6, с. 280]</p>
<p>Ю. В. Білявська, Н. В. Микитенко (2018)</p>	<p>органічне поєднання теорії, практичних рекомендацій та мистецтва щодо управління часом, які дають людині⁶ змогу раціоналізувати¹¹ розподіл часу на свої поточні потреби, розставити відповідні часові пріоритети⁹ та позбавитися від зайвих втрат необхідного їй часу [13, с. 85]</p>
<p>Н. В. Ізюмцева (2018)</p>	<p>сукупність способів планування³ та організації² роботи як усього підприємства⁵, так і його співробітників⁶, які використовуються керівництвом для підвищення ефективності⁴ використання робочого часу, зростаючого обсягу завдань за допомогою встановлення пріоритетів⁹, розподілу великих завдань та проектів на окремі складники для делегування їх іншим людям [14, с. 305]</p>
<p>С. Б. Іваницька, Т. О. Галайда, Р. М. Толочій (2018)</p>	<p>сукупність знань, умінь і навичок, завдяки яким людина⁶ вміє правильно розставляти пріоритети⁹, точно планує³ та організовує² свій час, підвищуючи ефективність⁴ його використання [15, с. 289]</p>
<p>О. В. Хитра (2019)</p>	<p>система організаційно-економічних і соціально-психологічних заходів, спрямованих на створення умов для оптимального¹² використання робочого часу з метою підвищення продуктивності праці та поліпшення якості трудового життя працівників⁶, що реалізується через функції планування (нормування трудових операцій, складання графіків), організації (введення корпоративного стандарту робочого часу, застосування прийомів децентралізації і делегування повноважень, удосконалення комунікацій), мотивування (заохочення економії робочого часу і підвищення продуктивності праці), контролю (здійснення моніторингу та інвентаризації робочого часу) [10, с. 104]</p>
<p>О. О. Крикун (2019)</p>	<p>набір методик⁷, способів і технологій¹, які дають можливість здійснювати розподіл особистого часу з метою підвищення ефективності⁴ його використання [9, с. 95]</p>
<p>Т. Ю. Примак, О. В. Васильчук (2019)</p>	<p>процес¹³ організації² та планування³ способів розподілу часу між конкретними видами діяльності для підвищення власної ефективності⁴ та досягнення поставлених цілей¹⁰. Іншими словами тайм-менеджмент – це сукупність різноманітних технологій¹ щодо встановлення цілей¹⁰ та їх досягнення, розвитку навиків самоконтролю, раціонального¹¹ використання особистого та робочого часу, залучення всіх доступних його резервів [7]</p>
<p>О. В. Лашенко, Н. К. Серьогіна (2020)</p>	<p>система методів планування³, організації², мотивації та контролю використання робочого та особистого часу з метою максимально результативного⁸ досягнення встановлених цілей¹⁰ та отримання життєвих цінностей [16, с. 181]</p>

Примітки: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 – підходи, що покладені в основу визначення сутності поняття «тайм менеджмент»

Розбіжності у поглядах вчених на сутність поняття «тайм менеджмент» полягають у комбінуванні різних підходів. Прихильниками технологічного підходу для організації та планування часу працівників є Н. М. Буняк, Т. О. Галайда, С. Б. Іваницька, Н. В. Ізюмцева, Н. М. Крукевич, Г. І. Писаревська, Р. М. Толочій. Забезпечення ефективності використання робочого часу працівників та його результативності шляхом застосування тайм менеджменту обґрунтовують у власних визначеннях Н. М. Буняк, О. В. Васильчук, Т. О. Галайда, Ю. О. Дідченко, С. Б. Іваницька, Н. В. Ізюмцева, О. О. Крикун, Н. М. Крукевич, Т. В. Лазоренко, О. В. Лашенко, Є. Д. Михайлова, Г. І. Писаревська, Т. Ю. Примак, Н. К. Серьогіна, Р. М. Толочій. Доповненням даних підходів є цільовий підхід, а також раціоналістичний та оптимізаційний підходи.

Водночас, акцентування уваги у сучасних визначеннях сутності поняття «тайм менеджмент» відбувається на особистісній складовій, оскільки першочерговими визначаються завдання підвищення ефективності використання часу окремого працівника (Н. М. Буняк, Ю. О. Дідченко, Т. В. Лазоренко, Є. Д. Михайлова, О. В. Хитра), людини (Ю. В. Білявська, Т. О. Галайда, С. Б. Іваницька, Н. В. Микитенко, Г. І. Писаревська, Р. М. Толочій). Виняток становлять дефініції Н. М. Крукевич та Н. В. Ізюмцева: у першому визначенні представлено корпоративний підхід, відповідно якого основним завданням тайм менеджменту є «...забезпечення розвитку діяльності підприємств» [11, с. 122]; у другому визначенні – інтегрований підхід та застосування технологій тайм менеджменту до «як усього підприємства, так і його співробітників» [14, с. 305].

Таким чином, Н. М. Крукевич трактувала тайм менеджмент виключно з позиції підприємства (корпоративний підхід), що знайшов продовження у працях А. О. Гаврилової, Л. Л. Калініченко, А. О. Маслюківської, О. В. Хитрої, А. В. Холодницької: «корпоративний тайм-менеджмент підприємства – це система норм взаємодії співробітників, правил і механізмів обміну інформацією [10, с. 107; 4, с. 62; 17, с. 469]. На нашу думку, дане визначення не повною мірою розкриває сутність корпоративного тайм менеджменту, оскільки обмін інформацією слід вважати лише складовою тайм менеджменту і не обмежується ним.

Запропоновано розуміти корпоративний тайм менеджмент як сукупність дій суб'єктів забезпечення корпоративного тайм менеджмент та співробітників, спрямованих на організацію, планування та контроль робочого часу з метою досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства. Погоджуємося з положенням, що «корпоративний тайм менеджмент основну увагу зосереджує на часовій організації роботи всіх працівників підприємства, наслідком якої є ефективне використання часу кожним з них; передбачає впровадження стандартів економного та результативного використання бюджету робочого часу» [5, с. 121].

Висновки. У сучасних вітчизняних наукових публікаціях поняття «корпоративний тайм менеджмент» не зайшло належного поширення за винятком трактувань А. О. Гаврилової, Л. Л. Калініченко, А. О. Маслюківської,

О. В. Хитрої, А. В. Холодницької. Запропоноване авторське визначення, що базується на процесному підході. До основних передумов впровадження тайм менеджменту в систему управління підприємством слід віднести:

– зростання вимог до ділової активності підприємства та посилення конкуренції на ринку товарів та послуг, тому конкурентні переваги отримують ті підприємства, що запровадять та реалізують ефективний корпоративний тайм менеджмент;

– зростання питомої ваги нематеріальних активів у вартості підприємства, перетворення його персоналу, діяльність якого базуються на корпоративному тайм менеджменті на основну конкурентну перевагу;

– застосування сучасних інформаційних технологій для впровадження та реалізації тайм менеджменту та локальних мереж для організації комунікаційного процесу;

– ускладнення зовнішнього контролю за діяльністю працівників, що спричинене актуалізацією дистанційної роботи в умовах адаптивного та жорсткого карантину в умовах пандемії COVID-19 та формування резервних інформаційних технологій та інструментів корпоративного тайм менеджменту, що може бути застосований у разі необхідності трансформації діяльності відповідно до нових карантинних обмежень.

Література

1. Revenue Per Employee by Will Kenton. URL: <https://www.investopedia.com/terms/r/revenueperemployee.asp> (дата звернення: 25.05.2021).

2. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.05.2021).

3. Claessens B. J. C., van Eerde W., Rutte C. G., Roe R. A. A review of the time management literature. *Personnel Review*. 2007. Vol. 36. № 2. P. 255–276.

4. Калініченко Л. Л., Гаврилова А. О. Особливості впровадження тайм-менеджменту на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 60–63.

5. Водянка Л. Д., Тодорюк С. І., Карп А. Г. Тайм-менеджмент як техніка планування робочого часу персоналу. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 119–123.

6. Буняк Н. М. Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 279–283.

7. Примак Т. Ю., Васильчук О. В. Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності туристичного підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7495> (дата звернення: 25.05.2021).

8. Писаревська Г. І. Використання тайм-менеджменту для підвищення ефективності управління персоналом. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 20. Ч. 1. С. 148–153.

9. Крикун О. Ключові моменти тайм-менеджменту для досягнення успіху в бізнесі. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 4 (59). С. 90–97.

10. Хитра О. В. Ефективний тайм-менеджмент як невід’ємний складник системи управління персоналом підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 26(2). С. 101–110.

11. Крукевич Н. М. Проблеми становлення поняття тайм-менеджмент. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2014. Вип. 17. С. 119–122.

12. Лазоренко Т. В., Дідченко Ю. О., Михайлова Є. Д. Правила успішного використання тайм-менеджменту. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 632–635.

13. Білявська Ю. В., Микитенко Н. В. Тайм-менеджмент як метод управління часом категорійного менеджера. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Економічні науки”*. 2018. Вип. 30. Ч. 3. С. 83–87.

14. Ізюмцева Н. В., Недождій В. В. Тайм-менеджмент як основа ефективного функціонування сучасного підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 25. С. 305–309.

15. Іваницька С. Б., Галайда Т. О., Толочій Р. М. Впровадження європейських методик тайм-менеджменту в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 288–292.

16. Лашенко О. В., Серьогіна Н. К. Тайм-менеджмент як інструмент удосконалення часової організації професійної діяльності державних службовців. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 3 (46). С. 1–184.

17. Маслюківська А. О. Значення тайм-менеджменту для підвищення персональної ефективності. *Молодий вчений*. 2018. № 11(63). С. 467–471.

References

1. Revenue Per Employee by Will Kenton. Accessed at <https://www.investopedia.com/terms/r/revenueperemployee.asp> (Accessed May 25, 2021).

2. The State Statistics Service of Ukraine. Accessed at <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed May 25, 2021).

3. Claessens, B. J. C., van Eerde W., Rutte C. G., Roe R. A. (2007). A review of the time management literature. *Personnel Review*, vol. 36, no. 2, pp. 255–276.

4. Kalinichenko, L. L., Gavrilova, A. A. (2017). Features of implementation of time management at enterprise. *Young Scientist*, no. 4, pp. 60–63 (in Ukrainian).

5. Vodianka, L., Todoruk, S., Karp, A. (2020). Time management as a personnel work planning technique. *Ekonomika ta derzhava*, no. 7, pp. 119–123 (in Ukrainian).

6. Buniak, N. M. (2018). Time management as a tool to increase the efficiency of enterprise activity. *Economy and Society*, 2018, no. 14, pp. 279–283 (in Ukrainian).

7. Prymak, T. Y., Vasylchuk O. V. (2008). Time management as a tool for improving efficiency of tourism enterprise. *Efektivna ekonomika*. Accessed at <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7495>. (in Ukrainian).

8. Pysarevska, H. I. (2016). The using of time-management for increase the

efficiency of personnel management. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Economic Sciences»*, no. 20, pp. 148–153 (in Ukrainian).

9. Krykun, O. (2019). Key concept of time-management to succeed in business. *Galician ekonomik journal*, 2019, no. 4 (59), pp. 90-97 (in Ukrainian).

10. Khytra, O. (2019). Efficient time management as an independent complex of personnel management system of the enterprise. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, no. 26(2), pp. 101–110 (in Ukrainian).

11. Krukevych, N. (2014). Problems of time management formation. *Entrepreneurship and Trade*, no. 17, pp. 119–122 (in Ukrainian).

12. Lazorenko, T. V., Didchenko, Y. O., Mikhailova, E. D. (2017). Successful application of time management. *Young Scientist*, no. 1, pp. 632–635 (in Ukrainian).

13. Biliavska, Y. V., Mykytenko, N. V. (2018). Time management as a method of managing the time of category manager. *Scientific Bulletin of KSU. Series «Economic Sciences»*, no. 30, pp. 83–87 (in Ukrainian).

14. Iziumtseva, N. V., Nedozhdi, V. V. (2018). Time management as a basis for the effective functioning of a modern enterprise. *Market Infrastructure*, no. 25, pp. 305–309 (in Ukrainian).

15. Ivanytska, S. B., Halaida, T. O., Tolochii, R. M. (2018). Implementation of the European methods of time management in Ukraine. *Global and National Problems of Economy*, no. 21, pp. 288–292 (in Ukrainian).

16. Lashchenko, O., Serohina, N. (2020). Time management as a tool for improving time organization of the professional activity of the civil servants. *Public Administration and Local Government*, no. 3 (46), pp. 177–184 (in Ukrainian).

17. Masliukivska, A. O. (2018). The importance of time management for increasing of personal effectiveness. *Young Scientist*, no. 11(63), pp. 467–471 (in Ukrainian).

Аннотация

Загороднюк О. В., Гоменюк М. А.

Корпоративный тайм менеджмент: современная научная концепция

Потребность в корпоративном тайм менеджменте для отечественных предприятий остается актуальной с учетом имеющихся и потенциальных угроз и вызовов современной экономической среды. Во-первых, большинство предприятий не имеют собственного опыта формирования корпоративного тайм менеджмента и корпоративной культуры в целом. Во-вторых, доход на одного работника в Украине принимает значения низших от европейских и мировых, что дополняется противоречивой динамикой дохода на одного работника. В-третьих, вызовом для формирования или совершенствования корпоративного тайм менеджмента является пандемия COVID-19, которая изменила формат экономической деятельности и сделала необходимым применить технологии дистанционной работы.

Предложено понимать корпоративный тайм-менеджмент как совокупность действий субъектов обеспечения корпоративного тайм-

менеджмент и сотрудников, направленных на организацию, планирование и контроль рабочего времени с целью достижения стратегических целей деятельности предприятия. Согласно с положением, что корпоративный тайм менеджмент основное внимание сосредотачивается на временной организации работы всех работников предприятия, следствием которой является эффективное использование времени каждым из них.

Выявлено, что основными предпосылкам внедрения тайм-менеджмента в систему управления предприятием есть: рост требований к деловой активности предприятия и конкуренции на рынке товаров и услуг, поэтому конкурентные преимущества получают те предприятия, которые введут и реализуют эффективный корпоративный тайм менеджмент; рост удельного веса нематериальных активов в стоимости предприятия, превращение его персонала, деятельность которого базируются на корпоративном тайм менеджменте на основное конкурентное преимущество; применение современных информационных технологий для внедрения и реализации корпоративного тайм менеджмента; осложнения внешнего контроля за деятельностью работников, вызванное актуализацией дистанционной работы в условиях адаптивного и жесткого карантина в условиях пандемии COVID-19 и формирования резервных информационных технологий и инструментов корпоративного тайм менеджмента.

Ключевые слова: тайм менеджмент, *time management*, корпоративный тайм менеджмент, процесс организации тайм менеджмента.

Annotation

Zahorodniuk O. V., Gomeniuk M. O.

Corporate time management: a modern scientific concept

The necessity for corporate time management for domestic enterprises remains relevant, considering the existing and potential threats and challenges of the modern economic environment. First, the most enterprises do not have their own experience in the formation of corporate time management and corporate culture in general. Secondly, the income per employee in Ukraine is the lowest from European and world ones, which is complemented by the contradictory dynamics of income per employee. Thirdly, the challenge for the formation or improvement of corporate time management is the COVID-19 pandemic, which has changed the format of economic activity and made it necessary to apply technologies for the remote work.

It is proposed to understand corporate time management as a complex of actions of the subjects for the providing of corporate time management and employees, aimed at planning, organizing and controlling working time in order to achieve the strategic goals of the enterprise. We agree with the provision that corporate time management focuses on the temporary organization of the work of all employees of the enterprise, the consequence of which is the effective use of time by each of them.

It was revealed that the main prerequisites for implementation of time management into the enterprise management system are: the growth of requirements

for the business activity of the enterprise and competition in the market for goods and services, therefore, competitive advantages will be gained by those enterprises that introduce and implement effective corporate time management; an increase in the proportion of intangible assets in the value of an enterprise, the transformation of its personnel, whose activities are based on corporate time management, into the main competitive advantage; the use of modern information technologies for the implementation and realization of corporate time management; complications of external control over the activities of employees caused by the actualization of remote work in conditions of adaptive and strict quarantine in the context of the COVID-19 pandemic and the formation of backup information technologies and corporate time management tools.

Keywords: *time management, corporate time management, the process of organizing time management.*

УДК 336.22:338.244.4

DOI 10.31395/2415-8240-2021-98-2-89-110

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Б. С. ГУЗАР, кандидат економічних наук

О. М. ТРУС, кандидат сільськогосподарських наук

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуто сутність бюджетної децентралізації, її роль та місце в розвитку об'єднаних територіальних громад. Проведено оцінку та аналіз бюджетної децентралізації в Україні. Досліджено особливості впровадження бюджетної децентралізації в Україні, визначено основні чинники впливу на доходи і видатки місцевих бюджетів. За допомогою базових показників бюджетної децентралізації проаналізовано її рівень в Україні протягом 2014–2020 рр. Окрім того проведено аналіз основних коефіцієнтів бюджетної децентралізації та фінансової стійкості місцевих бюджетів. Визначено можливості бюджетної децентралізації в сучасних умовах адміністративно-територіальної реформи органів місцевого самоврядування та проблемні аспекти цього процесу на сучасному етапі і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *бюджетна децентралізація, місцевий бюджет, міжбюджетні трансферти, об'єднані територіальні громади, доходи, видатки, дотації, субвенції, коефіцієнти бюджетної децентралізації.*

Постановка проблеми. Європейський та світовий досвід свідчить, що найважливішим елементом реформи децентралізації в Україні є реформування місцевого самоврядування, створення спроможних територіальних громад, які мають бути здатними задовольняти потреби, пов'язані з життєдіяльністю мешканців населених пунктів, а також належним чином забезпечити реалізацію їхніх прав.